

Морски орел *Haliaeetus albicilla*

Описание на вида

Най-едрия орел у нас. Среща се целогодишно. По време на миграция през страната могат да преминат птици от по-северни страни., Някои от морските орли вероятно се установяват в Южна България, като могат да остават да зимуват у нас. През летните месеци могат да се наблюдават птици (вероятно скитащи възрастни и млади) и на места, където не е установявано гнездене. По време на ловуване използва и открити терени с гризачи или ниви, по които

Сн. Диана Павлова, БДЗП, 2012

пашуват гъски през зимата. Навлиза и сред турбини на ветроенергийни паркове, където ловува на височина 50 – 250 м.

Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията е целенасочено проучвана след 1977 г. (Laine, 1978). Сравнително по-добре е проучена есенната миграция. В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) есенната миграция на вида е проучена в района на Атанасовското езеро, като за 24-годишния период са регистрирани числености до 5 (2003 г.) индивида за миграционен сезон (Michev at al., 2011). В периода 1979 – 1989 г. е регистриран само през два сезона, а между 1990 и 2003 г – почти всяка година. През 1997 г. при целево проучване на есенната миграция в района на местността „Пода” в източната част на Мандренското езеро (тогава на Атанасовското езеро не е провеждано проучване на есенната миграция) е наблюдаван един морски орел за миграционния сезон (НБОИ, 2012). През есента на 2004 г. в рамките на целенасочено проучване на есенната миграция в Източна България, паралелно на 9 наблюдателни точки за целите на Натура 2000, един морски орел е наблюдаван в района на Горичане през месец септември. През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България паралелно на 9 наблюдателни точки, морски орли са установени единствено в района на Добруджа при Топола (1 инд.) и Ефрейтор Бакалово (наблюдателна точка Суха река) (1 инд.), както и в района на Атанасовско езеро (1 инд.). Птиците са наблюдавани през август и октомври. В периода от 2006 до 2010 г. започват да се провеждат проучвания на миграцията на птиците във връзка с инвестиционни интереси за изграждане на ветрогенератори, като проучванията са съсредоточени основно в Добруджа. При тези изследвания са наблюдавани 2 мигриращи морски орли при Александрия през 2009 г. В периода 2008 – 2009 г. проучвания на есенната миграция са осъществени и по поречието на река Дунав и Дунавската равнина, като мигриращи морски орли са установени да прелитат в района на село Въбел (в защитена зона „Никополско плато”) – 1 индивид, Песчинското блато (в защитена зона „Комплекс Беленски острови”) - 5 индивида, блатото Кайкуша (в защитена зона „Свищовско-беленска низина”) – 2 индивида и в района на село Златия (в защитена зона „Златия”) – 2 индивида (НБОИ, 2012).

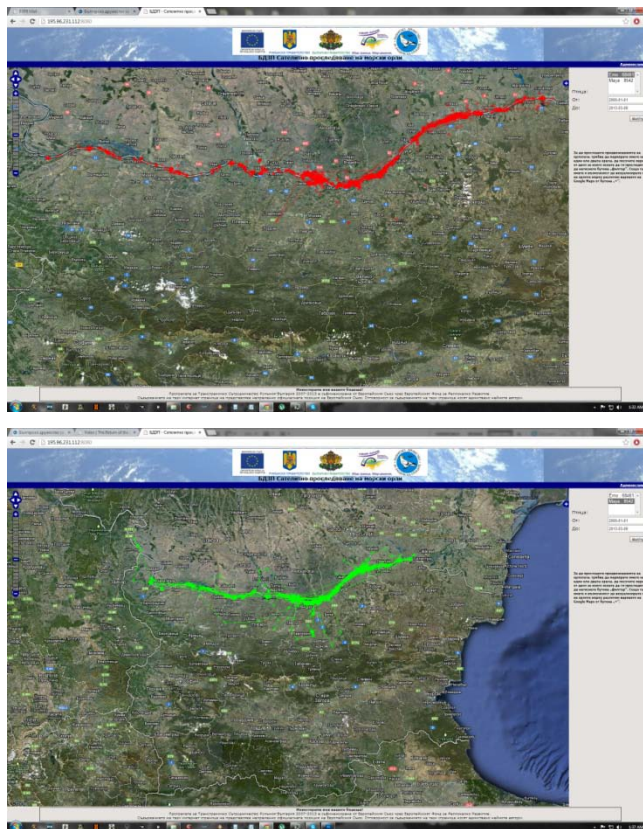
В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици като места с миграция на морски орли, освен Атанасовско езеро, са посочени курорта Албена, Софийската котловина и долното течение на река Арда (Zalles, Bildstein, 2000).

Извън посочените по-горе райони при случайни наблюдения на птици, морски орли по време на есенна миграция са наблюдавани основно по поречието на река Дунав и в района на Бургаските езера. Обикновено са наблюдавани единични птици или малки

групи до 3 индивида. През есента на 2010 г. са наблюдавани 18 морски орли по време на есенна миграция (НБОИ, 2012).

По време на пролетна миграция, в периода на интензивни проучвания на миграцията в Добруджа заради засиления инвеститорски интерес за изграждане на ветрогенератори, морски орли са наблюдавани до Люляково (2010 г.), Василево (2010 г.) и Преселка (2009) (Герджиков, Илиев, 2010). По време на проучване на пролетната миграция в Дунавската равнина при село Сливата през 2011 г. са регистрирани 5 морски орела с поведение на мигриращи. При случайни наблюдения през пролетния период, мигриращи морски орли са наблюдавани в района на Дуранкулашкото езеро (2009 г.) (SOVON, 2012)

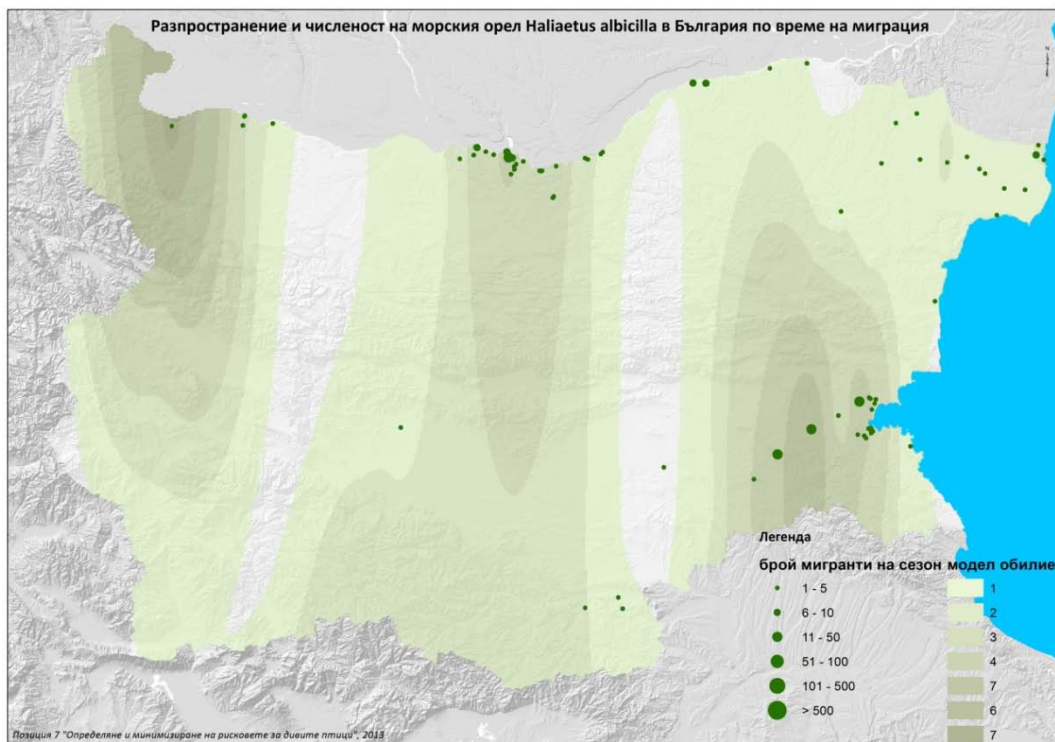
В периода 2011 г. – 2012 г. са поставени сателитни предаватели на 2 млади морски орли от българската популация по поречието на Дунав. Проследяването им показва, че птиците по време на следгнездовите си скитания се придържат основно по поречието на река Дунав и крайречните влажни зони, като рядко навлизат в Дунавската равнина във вътрешните водоеми, например рибарници Хаджи Димитрово, което показва, че младите птици не се отдалечават много от района на гнездене и не извършват значителни придвижвания дори през втората година на живота си. Скитания и миграции осъществяват главно възрастни птици.

Фиг. 36 Движение на български морски орли със сателитни предаватели в следгнездовия период през 2011 – 2012 г.

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ прелет на морски орли е наблюдаван по Черноморското крайбрежие, като през есента на 2011 г. в Северна България е регистриран 1 индивид при Дуранкулак, а през есента на 2012 г. – общо 53 индивида, от които 11 в Добруджа и 42 в Южна България. Проучванията установиха концентриране на

мигриращите морски орли в централната и източна част на Добруджа и в източната част на Южна България между Александрово и Атанасовско езеро. По време на проучването на пролетната миграция през 2012 г. в Южна България повечето мигриращи морски орли са наблюдавани при Суходол и Ветрен в Бургаския район. В Добруджа са наблюдавани единични птици, преминали в централната и западната част (Пленимир, Гешаново). Проучванията през 2012 г., когато са наблюдавани по-голям брой птици даде възможност да се добие по-добра информация за сроковете и характера на прелета на вида през България.

Фиг. 37 Разпространение и численост на морски орел в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат 38 морски орли (2012 г.). По-ранни проучвания на пролетната миграция, провеждани изцяло в Северна България, констатират само единични мигриращи индивиди. Проучванията през 2012 г. за пръв път дават информация за прелета на вида в Южна България, който се оказва концентриран на тесен и с ясно изразен фронт в района на Бургас.

По време на есенна миграция през България са установени да прелитат 53 морски орли (2012 г.), основно в източната половина на страната. Като цяло морските орли се придържат по време на миграция по поречието на река Дунав (включително и младите скитащи птици) и по Черноморското крайбрежие. Възможно е единични птици да ползват Софийското поле и долината на река Марица за да се придвижват на юг, като напускат страната през Източните Родопи. Наличието там на гнездяща двойка обаче затруднява категоричното различаване на местните индивиди от евентуални мигриращи от север през района птици.

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

Пролетният прелет на морския орел протича от средата на март до средата на май, като относително по-интензивен е през втората половина на април. Есенният прелет започва от средата на август и продължава до края на октомври

Дневна динамика

Морските орли са най-често регистрирани да прелитат в късните предобедни и ранните обедни часове – между 10 и 15 ч. Наличните данни не са достатъчни за да се направи по-подробен анализ.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Морският орел по време на миграция е наблюдаван да прелита в много широк височинен диапазон - от 10 м до 1000 м. Независимо от това, повечето наблюдавани птици летят на височина под 500 м., като са почти равномерно разпределени в двата височинни пояса – до 200 м и между 200 и 500 м.

Миграционни потоци

Въз основа на наблюдения на морски орли може да се обобщи, че основното направление на прелета е север – юг пред есента и юг – север през пролетта. В Добруджа през пролетта основните направления са на североизток и изток, на в най-западните части на Добруджа са наблюдавани птици да летят и на северозапад. През есента в Добруджа птиците следват разнообразни посоки и трудно може да се дефинира предпочитана посока. В Южна България основното направление на прелета е юг и югозапад.

Използване на района за стационаране и нощуване от реещи птици

Няма данни за нощувки на морски орли по време на миграция. Със сигурност по поречието на река Дунав има предпочитани места за нощуване и почивка на морски орли, но е трудно те да бъдат отграничени от тези на местните морски орли.